

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК ЧИННИКИ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВИХ ПРЕФЕРЕНЦІЙ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Країни постсоціалістичного простору, у тому числі Україна, переживають переломні стадії свого розвитку, що супроводжуються зміною політичних, економічних, культурних відносин, а також структур регулювання та координації соціальної взаємодії. Криза сучасних суспільств супроводжується модернізацією суспільства, змінами в системі “праця – дозвілля”. Таким чином, відбувається утвердження нових моделей нормативно-ціннісних орієнтацій, що, у свою чергу, впливає на стиль життя та форми культурно-дозвіллевих практик. Ці питання все частіше викликають інтерес у соціологів, котрі намагаються визначити, яким чином аксіологічний базис здатний впливати на розвиток суспільства та його окремих представників. Природно, що система цінностей, ціннісних установок і орієнтацій, як основа історико-культурних традицій, що склалися в суспільстві, здатна дати уявлення про конкретно-історичний стан його розвитку, форми функціонування та взаємодії індивідів, особливості їх культурних і дозвіллевих практик.

У сучасному суспільстві проблема вивчення цінностей молодого покоління є досить актуальною. Цінність як така стає осередком людської поведінки, мотивує та спрямовує її дії в різних соціальних сферах, в тому числі в дозвіллі. Молодь як особлива соціальна група є аморфною, керується різними цінностями, які залежать від соціального та культурного середовища, матеріального базису тієї соціальної групи, до якої вона належить. Це, перш за все, культурно-історичні погляди, уявлення, що виявляють себе на рівнях традицій, стереотипів, норм поведінки, а також індивідуальні смаки та уподобання, якими керується студентська молодь при виборі тих чи інших практик.

За умов комп’ютеризації студентській молоді відкривається широкий доступ до інформації, яка стирає кордони між історично-культурними традиціями, поглядами на існуючі цінності. Змінюються цінності – змінюється світогляд молоді людини, що сприяє зміні її діяльності та практик. Які цінності має молодь сьогодні, які культурно-дозвіллеві практики є пріоритетними серед них – залишається одним із досить актуальних та важливих питань для будь-якого суспільства, адже молодь є тією рушійною силою, що продовжує чи руйнує вже існуючі традиції та погляди на проведення тієї чи іншої дозвіллевої, культурної діяльності. На сьогодні можна простежити деякі зміни в культурно-дозвіллевій сфері, зміни пріоритетів та смаків, форм проведення вільного часу. Наскільки це є нормою чи патологією для функціонування соціальної системи, залежить від того, які цінності домінують у суспільстві та як це впливає на культурний розвиток його членів.

Мета статті полягає в з'ясуванні основних чинників формування культурно-дозвіллевих преференцій молоді. Основні завдання: проаналізувати соціологічні підходи серед науковців, які досліджували дозвілля, дозвіллеву діяльність, культурно-дозвіллеві практики, цінності, ціннісні орієнтації; з'ясувати зумовленість ціннісних орієнтацій культурно-дозвіллевими практиками; виявити основні ціннісні орієнтації сучасної молоді у сфері культурно-дозвіллевої діяльності.

Об'єктом дослідження виступає сучасна українська молодь, а саме студентська молодь, предметом – її ціннісні орієнтації як чинники формування культурно-дозвіллевих преференцій.

Дозвілля є предметом цінності для будь-якої людини. Це діяльність, яку вона спрямовує на задоволення своїх потреб: рекреаційних, емоційних, для відпочинку, розваг, волонтерства тощо. Дозвілля не випадково посідає особливе місце в житті людини, сприяє виконанню ряду соціальних функцій, основними з яких виступають інформаційно-просвітницька, соціально-творча, комунікативна та рекреаційно-розважальна. Час, який людина витрачає на свої культурно-дозвіллеві потреби, характеризує її як представника певної групи, що керується певними ціннісними орієнтаціями. Основу культурно-дозвіллевої діяльності людини, тих груп та страт, до яких вона належить, становить необхідність у задоволенні культурних потреб, самоідентифікації, творчому саморозвитку.

Серед учених, які досліджували дозвілля, дозвіллеву діяльність, культурно-дозвіллеві практики, варто виділити Є. Доронкіну, Т. Кисельову, Ю. Кротову, Є. Мамбекова, Ю. Стрельцова, Н. Хренова, Н. Цимбалюк, та ін. Особливу увагу молодіжному дозвіллю приділили Т. Бакланов, О. Беляєв, В. Бочелюк, О. Гордон, О. Жарков, С. Іконнікова, І. Ільїнська, О. Каргін, Т. Кисельова, В. Ковшаров, І. Коп, В. Лисовський, В. Петрушев, Г. Пруденський, Ю. Стрельцов, Б. Трушин, та ін.

У вітчизняних і зарубіжних енциклопедіях, соціологічних довідниках існують різні визначення дозвілля. Наведемо те з них, що відповідає суті нашої статті: “дозвілля – це сукупність видів діяльності, призначених для задоволення фізичних, духовних і соціальних потреб людей у вільний час. Види діяльності дозвілля слугують як відпочинку, так і розвитку особистості, задоволенню потреби в розвагах та спілкуванні” [1]. Схоже визначення надає В. Бочелюк. Автор додає, що до дозвілля, найімовірніше, можна віднести такі види занять, як “читання, перегляд телепередач, відвідування кінотеатрів, театрів, концертів, спілкування з друзями, заняття спортом, розваги, прогулянки, ігри, пасивний відпочинок тощо” [2].

Відома дослідниця Н. Цимбалюк зазначає, що в сучасному інституті дозвілля “спостерігається наявність всіх зазначених у соціологічній науці видів і форм соціальних організацій – від стабільних формалізованих структур, таких як клуб, бібліотека, музей, до природних органічних систем та відкритих соціально-культурних коаліцій (самодіяльні колективи, клуби за інтересами). Видова відмінність культурно-

дозвіллевих організацій сприяє виявленню та відпрацюванню широкого спектра стилів та форм соціальної поведінки її акторів, становить невичерпну базу для подальшого соціально-культурного вдосконалення особистості. Культурно-дозвіллева діяльність визначається в такому культурному середовищі, як сфера особистих інтересів і потреб людини, спостерігається подальше позбавлення часу дозвілля від державного патронату, відбувається перетворення його на площину самостійного волевиявлення та вільного саморозвитку людини” [3, с. 341]. Культурне дозвілля, на думку дослідниці, характеризується відокремленням та стабілізацією широкого спектра організаційних форм, які являють собою закінчені соціокультурні дії, масові, групові та індивідуальні способи організації діяльності людей, що відбивають соціокультурну реальність і одночасно здійснюють певний вплив на неї” [3, с. 341].

Відповідно, дозвілля – це сукупність видів діяльності, призначених для задоволення різного роду потреб людей у вільний час. Культурно-дозвіллева діяльність є не лише проявом потреб людини, її ціннісних орієнтацій, а також сприяє вільному саморозвитку особистості на основі самостійного волевиявлення, бажань і кола інтересів.

Дослідження конкретних періодичних проявів дозвіллевої діяльності студентської молоді, за умов культурної неоднорідності складу цієї соціальної групи, передбачає застосування терміна “культурно-дозвіллеві практики”. (Зрозуміло, що спектр проявів дозвілля певним чином залежать від культурного середовища, тобто самої культури, що інтегрує індивідів різних статусних груп у різні соціальні прошарки). Відповідно, можемо простежити зв’язок культури та дозвілля й підтвердити доречність дослідження одного явища у взаємозв’язку з іншим.

Аналогічну думку висловлює науковець Н. Хренов. За словами автора, “з одного боку, дозвілля є необхідною для культури стихією. Якщо виражатися більш точно, то дозвілля – основа й передумова розвитку культури. У дозвіллі, як і в особистості в цілому, існує багато потенційного, можливого, що культура на якомусь етапі її розвитку може не прийняти і що далеко не завжди може розвинутися в культурні цінності. Тим не менше, реальність культури складається з ембріонів, що розвинулись у сфері дозвілля. З іншого боку, розвиток дозвілля теж відбувається в заданих культурною кордонах. Культура надає дозвіллю певної сталої форми функціонування. Це не означає, що культура є жорсткою системою, що не розвивається, здатною стримувати розвиток дозвілля. У межах певних циклів і періодів така її жорсткість неминуча. Однак дозвілля завжди містить більше можливостей для розвитку культури, ніж остання може прийняти й скористатися” [4, с. 46–47].

Культура виступає певним чином як зовнішній орієнтир поведінки індивідів, а дозвілля, культурно-дозвіллеві практики мають більш індивідуально виражений характер, оскільки наявний аспект свободи вибору тих чи інших видів дозвіллевої діяльності. Але цей вибір зумовлений певними чинниками. Щоб з’ясувати ці чинники, звернемо

увагу на процес соціалізації молоді. Так, на думку С. Цюлюпи, студентський період є важливою стадією соціалізації й має певні особливості. Відбувається активне залучення в нове середовище, “посилюється роль студента як суб’єкта соціалізації”. Для студентів “домінуючим чинником впливу стає нове соціальне середовище” (а саме: академічна група, групи за інтересами тощо). Студенти характеризуються “самостійністю у виборі цінностей, ідеалів, середовища для спілкування, видів діяльності, що збільшує необхідність рівноправної, демократичної партнерської взаємодії” [5, с. 3].

Таким чином, можемо простежити, з одного боку, вплив культурного чинника соціалізувального процесу на студента того середовища, в якому він взаємодіє, а саме тих соціальних груп, первинних, вторинних, до яких він належить. З іншого боку, також потрібно враховувати індивідуальний потенціал при встановленні себе як особистості на основі вибору тієї поведінки, тієї діяльності, тих практик, що будуть відображати світоглядну картину, ієрархію цінностей та ціннісних орієнтацій студента.

Наприклад, при дослідженні життєвих стратегій студентської молоді Національного авіаційного університету були виявлені основні агенти соціалізації, що формують їх світогляд, ціннісні орієнтації, пріоритети. Аналіз дає такі результати: на першому місці, з погляду важливості впливу на формування моральних засад особи, – сім’я; на другому – власний досвід; на третьому – школа, коледж, друзі, література; на четвертому – музика; на п’ятому – товариші по навчанню, а також кінофільми; на шостому – релігія, мистецтво, телебачення, Інтернет; на сьомому – національні традиції, викладачі ВНЗ, навчальні заняття, журнали та газети; на останньому місці – виховна робота під час навчання [6].

Отже, за даними дослідження, можна зробити такі узагальнювальні висновки щодо джерел формування моральності за питомою вагою відсотків. Варто виокремити таких агентів соціалізації студентів: “на першому місці – культура (40%), на другому – родина (16%), на третьому – система освіти (шкільна та вузівська) (15%), на четвертому – самосоціалізація (13%), на п’ятому – однолітки (12%), на шостому – релігія (4%)” [6]. Відповідно, бачимо досить значний вплив культури, масової культури на ціннісні установки студентів, їх життєві стратегії та пріоритети.

У роботі, присвяченій дослідженню дозвілля, у тому числі молодіжного, В. Бочелюк зазначав, що “система цінностей розвивається і функціонує в певному соціальному середовищі, на певній матеріальній основі, яка, з одного боку, формує потреби молоді, а з іншого – являє собою умови, механізми і фактори їх задоволення. Вплив соціальних умов на суспільні процеси має макро- і мікрорівні, але останній, як правило, є багатоваріантною конкретизацією першої, її емпіричним проявом через такі механізми, як формальне (заклади культури) і неформальне (квартира, вулиця) мікросередовища, різні форми міжособистісного спілкування, соціально-культурна символіка і, звичайно, технічні засоби ретрансляції

творів мистецтва” [7]. Так, не випадково цінності, ціннісні орієнтації відіграють важливу роль у формуванні культурно-дозвілєвої діяльності і згодом набувають форми практик.

Серед класиків і сучасних учених існують різні інтерпретації поняття “цінність”, залежно від різних історико-теоретичних підходів, які вивчають цей феномен. Інакше кажучи, існують різні підходи до тлумачення феномену “цінності” унаслідок їх поліпарадигмальності, що викликає проблему вибору або ж редукції єдиної соціоаксіологічної концепції цінностей. Спробуємо розглянути деякі з них та виокремити ті, що становлять інтерес у контексті нашої статті.

Теоретичні принципи та засади вивчення ціннісного підходу викладені в працях класиків соціології: М. Вебера, Е. Дюркгейма, О. Конта, К. Маркса, Т. Парсонса та інших. Дослідження цінностей далі розвивалося в роботах таких учених, як: П. Блау, Ю. Габермас, Є. Головаха, А. Здравомислов, Г. Здравомислов, Ф. Знанецкий, К. Клаксон, А. Маслоу, Р. Мертон, Дж. Мід, Г. Оллпорт, В. Оссовський, Н. Паніна, М. Рокич, А. Ручка, Н. Смелзер, П. Сорокін, У. Томас, Е. Фромм, В. Ядов та ін.

Як зауважує Г. Здравомислов, “світ цінностей – це, перш за все, світ культури в широкому значенні слова, це сфера духовної діяльності людини, її моральної свідомості, її прихильність – до тих оцінок, в яких виявляється міра духовного багатства особистості” [8, с. 166].

За визначенням українських учених, наприклад, В. Касьяна, “цінність – це поняття, яке вказує на людську, соціальну та культурну значущість певних явищ і предметів діяльності, яка є особливим типом світоглядної орієнтації людини, уявленнями, які склалися в тій чи іншій культурі про ідеали, моральність, добро, красу. Цінності – це конкретні особистісні орієнтири, які відображають стійкі переваги у виборі життєвих пріоритетів. Система цінностей виступає теоретичною основою діяльності як суспільства, так і особистості, а ставлення особистості до важливих цілей життєдіяльності визначають її ціннісні орієнтації” [9, с. 2].

Деякі вчені стверджують, що “ціннісні орієнтації, які виникають у результаті соціальної практики, беруть участь у формуванні типу особистості, її поведінки, ментальних звичок, направляють на засвоєння певних цінностей для задоволення своїх потреб, тим самим пронизують собою всю культуру, а в ієрархічній системі цінностей займають більш високий рівень” [9, с. 2].

Згалом серед учених існують різнобічні інтерпретації визначення цінностей. Наприклад, одні ототожнюють цінності з “аспектом мотивацій (К. Клаксон), з потребами (А. Маслоу), інші – з особистісним сенсом (Г. Оллпорт) або з підтримкою здатності людини до життя (Е. Фромм), з переконаннями (М. Рокич), із соціальними установками (В. Ядов) і т.д.” [9, с. 2].

А. Здравомислов і В. Ядов як представники радянської соціології запропонували свій підхід до визначення сутності цього поняття.

Особливий ланцюг, який показує весь процес утворення цінностей, складається з таких ланок: потреби – інтереси – цінності [10].

Засновник структурно-функціонального аналізу Е. Дюркгейм хотів показати надіндивідуальну, колективну, групову природу цінностей суб'єкта, тобто існування цінностей поза суб'єктом, які мають оцінку тільки щодо свого ідеалу. Автор стверджував, що цінності утворюють об'єктивну реальність так само, як і речі, вони викликані почуттями і, у свою чергу, дають оцінку цій реальності, пов'язану із цими почуттями, тобто створюють внутрішнє відчуття гарного, бажаного” [11, с. 109].

Виходячи з суджень М. Вебера, “значуще” є визначальним аспектом суспільства, а не загальний закон як спільне для всіх явище. “Не спільне для всіх (досліджуваних об'єктів), а значуще для всіх (суб'єктів, що вивчають)” [12, с. 40], – стверджував М. Вебер. Критерієм “значущого” виступають цінності, а цінності, у свою чергу, тлумачаться як усвідомлені інтереси.

Н. Лапін при розгляді позиції М. Вебера щодо цінностей у своїй статті зазначав, що “інтереси, при всій своїй вагомості, безпосередньо визначають лише раціональні вчинки. Цінності ж слугують фундаментом мотивації всіх видів дій” [13, с. 22].

Таким чином, діями людини керують потреби й цінності, як її глибинні внутрішні регулятори. Відповідно, інтереси сприяють вибору культурно-дозвіллевих практик, при цьому цінності мотивують до певної культурно-дозвіллевої діяльності, спонукають до постійного періодичного звернення до них, оскільки мають певну значущість для особи. Певний вид культурно-дозвіллевої діяльності стає бажаним для людини як у суб'єктивному значенні, на основі її особистих пріоритетів – ціннісних орієнтацій, так і в об'єктивному значенні, нав'язаному зовні суспільством, чи суспільствами, коли визначається як певний ідеал-зразок серед тих соціальних груп, до яких відносить себе та до яких належить індивід, що, у свою чергу, спонукає до наслідування тієї чи іншої культурної та дозвіллевої діяльності. Прикладом може слугувати елітарна культурно-дозвіллева діяльність чи масова культурно-дозвіллева діяльність, поп-культура.

Соціальна система передбачає існування загальних цінностей, які поділяють його представники. “Цінності посідають провідне місце в тому, що стосується виконання соціальними системами функції щодо збереження та відтворення зразка, оскільки вони є не що інше, як уявлення про бажаний тип соціальної системи, які регулюють процеси прийняття суб'єктами дії певних зобов'язань” [14, с. 18.]. При цьому цінності й норми “інституціоналізуються тільки тому, що вони “втілюються в життя” конкретними колективами і ролями” [15].

Інакше кажучи, цінності є культурними характеристиками певної національності, мають швидше суспільний характер, ніж особистісний, отже, системі цінностей особистості завжди притаманна схильність до цінностей, що поділяються більшістю тієї групи, до якої вона належить.

П. Сорокін, як представник культурної концепції, у своїх працях перегукується з вченням про культурно-історичні типи О. Шпенглера та А. Тойнбі. Автор стверджує, що саме цінності є основою й фундаментом будь-якої культури та способу життя [16]. За своєю природою вони приховані від свідомості індивідів, але виявляються в їх діях, у їх діяльності, тобто вони є основним регулятором людської діяльності, утверджуючись, виявляються через форми культурних зразків. Інакше кажучи, від цінностей певним чином залежать думки, творчість і вірування людини.

Простежується залежність способу життя, діяльності індивіда, у тому числі культурно-дозвілєвої діяльності від цінностей, що можуть бути явними чи латентними регуляторами його вибору тих чи інших практик.

Цікавим є те, як цінності регулюють культурну взаємодію статусних груп, адже впливають на процес проведення ними дозвілєвої діяльності. Так, американський соціолог Р. Мертон, джерелом натхнення для якого були праці Е. Дюркгейма, П. Сорокіна та інших, вважав, що соціальна структура може бути бар'єром для певної поведінки в системі культурних практик. Вона відфільтровує поведінку відповідно до культурних цінностей індивідів, які мають певні соціальні статуси, водночас показує невідповідність цих цінностей та такої поведінки для представників інших статусних груп. При цьому, ґрунтуючись на своїй теорії референтних груп, автор висуває таку гіпотезу: якщо "реальні або майбутні члени групи мотивовані пов'язувати себе із цією групою, вони мають тенденцію засвоювати ті почуття й бути конформними до тих цінностей, які притаманні авторитетній і престижній страті у цій групі. Від конформності залежить визнання з боку цієї групи водночас поступове визнання цією групою індивіда посилює тенденцію до конформності. І цінності цих "значущих інших" є хіба що "дзеркало", в якому індивід знаходить уявлення про себе самого й високу самооцінку" [12, с. 48]. Наприклад, зі слів автора, "...батьки передають своїм дітям цінності і цілі своїх груп і свого соціального класу (або класу, з яким вони себе ідентифікують)" [17, с. 121].

Таким чином, становище індивіда в суспільстві, як представника певної соціальної групи впливає на зумовленість ним вибору культурно-дозвілєвих практик (на основі культурно-дозвілєвої ідентифікації), слугує осередком трансляції ціннісних орієнтацій у культурно-дозвілєвій сфері.

В. Бочелюк у своїй роботі також зробив акцент на тому, що на задоволення культурних потреб молоді, її дозвілля значно впливають соціально-економічні фактори, а саме: соціальний статус молодих людей та їх батьків, середньодушовий прибуток у родині, майно (власність), наявність вільного часу. При цьому автор зауважив: "... матеріальне становище двояко відбивається на задоволенні культурних потреб – у безпосередній актуальній формі, коли певні соціальні групи молоді вже володіють предметами та способами опанування культури, і в

опосередкованій потенційній, коли вони лише володіють реальною можливістю придбати ці предмети й засоби. Аналіз даних, отриманих у ході дослідження, свідчить, що нині найпоширенішими технічними засобами є телевізор, магнітофон та радіоприймач. Можемо спостерігати таку тенденцію, що зростання науково-технічного прогресу дедалі впливає на потребу молодих людей у користуванні такими новітніми технічними засобами, як комп'ютер, CD-програвач, відеокамера” [7].

Схожу думку висловлює Л. Морозова [18]. Вона звертає увагу на те, що переважна більшість молодих людей “заклопотана повсякденними проблемами і негараздами, має невисокий рівень культурних потреб, які реалізуються, переважно, в епізодичних і непослідовних зверненнях до культурних цінностей. Культурні потреби і запити, як правило, зводяться до найбільш простих і невимогливих проявів, а саме – до перегляду телепередач, відвідування дискотек, клубних вечорів, натомість, відвідування концертів класичної музики, музеїв, виставок, що потребує певного рівня компетентності, не є поширеним способом проведення дозвілля, що спричиняє прагматизацію свідомості, усіх духовних джерел молоді” [15].

Так, ринкові відносини у сфері культури мають не досить позитивні наслідки для молодих людей, оскільки досить сильно зменшилась кількість джерел, за допомогою яких відбувалася трансляція культурних цінностей. “Різко скоротилася сфера професійної та аматорської творчості, зокрема сотні тисяч гуртків художньої самодіяльності, прикладного мистецтва, а разом з цим – і кількість самих духовних цінностей” [7].

Як стверджує Н. Цимбалюк, “стратифікація культурно-дозвіллевої діяльності виступає наслідком становлення нової соціальної структури суспільства і проявляється емпірично у значному скороченні чисельності мережі традиційних клубних, бібліотечних, музейних закладів, призначених для задоволення культурних потреб робітників і селян. Одночасно спостерігається інтенсивний розвиток приватної системи молодіжних інтернет-клубів та закладів дозвілля представників вищого класу, культурно-дозвіллева діяльність яких пов'язана з елітними формами культурно-дозвіллевої діяльності (нічні клуби, біліардні клуби, боулінг-клуби, казино тощо)” [3]. Тобто сфера дозвілля стає більш комерційною, відповідно, і ціннісні орієнтації більшості молодих людей схиляються у бік їх можливостей, пов'язаних зі статусними можливостями самих студентів та їх батьків.

Висновки. Вивчення теоретичних засад дослідження цінностей у соціологічній науці дає можливість зробити висновок, що пріоритетними підходами виступають культурологічний (П. Сорокин, О. Шпенглер, А. Тойнбі) і структурно-функціональний (Е. Дюркгейм, Р. Мертон), розуміючої соціології, теорії соціальної дії (М. Вебер).

Основними мотивами обрання молоддю тих чи інших культурно-дозвіллевих практик виступають такі потреби: у підтримці статусу та престижу, визнанні себе як представника певної статусної групи; в

інформаційно-просвітницькій, соціально-творчій, комунікативній чи рекреаційно-розважальній самоідентифікації. Ієрархія цінностей представників різних статусних груп молоді може бути різною та залежить від потреб, установок і орієнтацій, що визначають відмінності та особливості культурно-дозвіллевих практик.

Цінності стають орієнтирами молоді у сфері культури; сприяють формуванню культурно-дозвіллевих преференцій молоді, водночас участь у тих чи інших видах культурно-дозвіллевої діяльності визначається культурою суспільства, особливостями культурної політики, а також соціальними умовами.

Одним з головних чинників формування ціннісних орієнтацій у сфері дозвілля стає культурна соціалізація студентської молоді; на цей процес впливає соціальне середовище, насамперед, групи за дозвіллевими інтересами та академічні (навчальні) групи, а також соціально-економічний статус представників студентської молоді.

Література

1. Досуг [Електронний ресурс] // Российская социологическая энциклопедия / под общ. ред. академ. РАН Г.В. Осипова. – 1998. – Режим доступа: <http://voluntary.ru/search/%C4%CE%D1%D3%C3+/> (дата обращения: 21.10.2010).

2. Бочелюк В.Й. Дозвілля і дозвіллева діяльність як галузь наукового знання [Електронний ресурс] / В.Й. Бочелюк, В.В. Бочелюк // Дозвіллезнавство : навч. посіб. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/bocheluk11.htm (дата звернення: 9.11.2010).

3. Цимбалюк Н.М. Інституціональна модернізація культурно-дозвіллевої сфери в Україні : дис. на здобуття нвук. ступеня д-ра соц. наук : 22.00.04 / Наталія Миколаївна Цимбалюк ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 375 с.

4. Хренов Н.А. “Человек играющий” в русской культуре / Н.А. Хренов. – СПб. : Алетей, 2005. – С. 46–47.

5. Цюлюпа С.Д. Педагогічні умови формування культури вільного часу студентів : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.06 / С.Д. Цюлюпа ; Київський національний ун-т культури і мистецтв. – К., 2004. – С. 3–9.

6. Життєві стратегії студентів НАУ: кризь призму соціології [Електронний ресурс] // Віче. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1671/> (дата звернення: 17.11.2010).

7. Бочелюк В.Й. Структура молодіжного дозвілля [Електронний ресурс] / В.Й. Бочелюк, В.В. Бочелюк // Дозвіллезнавство : навч. посіб. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/bocheluk42.htm (дата звернення: 9.11.2010).

8. Здравомыслов А.Г. Потребности. Интересы. Ценности. [Текст] – М. : Политиздат, 1986. – С. 166–168.

9. Головач Н.М. Ціннісні орієнтації сучасної людини: сутність, трансформація [Електронний ресурс] / Н.М. Головач // Альманах. Культура і сучасність. – 2009. – № 2. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Kis/2009_2/index.htm (дата звернення: 29.09.2010).

10. Философский энциклопедический словарь. – М., 1995.

11. Дюркгейм Э. Ценностные и “реальные” суждения / Э. Дюркгейм // Социологические исследования. – 1991. – № 2. – С. 106–114.

12. Гайденок П.П. История и рациональность: Социология М. Вебера и веберовский ренессанс / П.П. Гайденок, Ю.Н. Давыдов. – М. : Политиздат, 1991. – С. 40–47.

13. Лапин Н.И. Социальные ценности и реформы в кризисной России / Н.И. Лапин // Социологические исследования. – 1993. – № 9. – С. 17–28.

14. Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Т. Парсонс ; пер. с англ. Л.А. Седова и А.Д. Ковалева ; под ред. М.С. Ковалевой. – М. : Аспект Пресс, 1998. – 270 с.

15. Соціальне самопочуття, настрої та ціннісні орієнтації населення України [Електронний ресурс] / Інститут соціології НАН України. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Table/51006/sociolog.htm> (дата звернення: 8.10.2010).

16. Сорокин П. Социокультурная динамика / П. Сорокин // Человек. Цивилизация. Общество : пер. с англ. / общ. ред., сост. и предисл. А.Ю. Согамонов. – М. : Политиздат, 1992. – С. 430–435.

17. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура. Социальная структура и аномия / Р. Мертон // Социологические исследования. – 1992. – № 2. – С. 121–124.

18. Морозова Л.П. Духовний світ української молоді / Л.П. Морозова // Наука, релігія, суспільство. – 2003. – № 4. – С. 230–237.

Кременецька В. Ціннісні орієнтації як чинники культурно-дозвіллевих преференцій молоді в сучасному українському суспільстві

У статті розглянуто проблему культурної соціалізації студентів у сфері дозвілля. Встановлено залежність дозвіллевих преференцій від культурних осередків, ціннісних орієнтацій та соціально-економічних статусів людини.

Ключові слова: культурно-дозвіллеві преференції, ціннісні орієнтації, цінності, культура, дозвілля, культурно-дозвіллева діяльність, культурно-дозвіллеві практики

Кременецкая В. Ценностные ориентации как факторы культурно-досуговых предпочтений молодежи в современном украинском обществе

В статье рассматривается проблема культурной социализации студентов в сфере досуга. Установлена зависимость досуговых преференций от культурных основ, ценностных ориентаций и социально-экономических статусов человека.

Ключевые слова: культурно-досуговые преференции, ценностные ориентации, ценности, культура, досуг, культурно-досуговая деятельность, культурно-досуговые практики.

Kremenecka V. Value orientations as the factors of the cultur-leisural preferences of young people in the contemporary ukrainian society

In the article the problem of students' cultural socialization in the sphere of leisure is considered. The dependence of the leisure preferences from cultural centers, values orientations and socio-economic statuses of the person are defined.

Key words: cultural and leisure preferences, values orientations, values, culture, leisure, cultural and leisure activities, cultural and leisure practice.